

PAOLO EMILIO TAVIANI, *I Viaggi di Colombo. La Grande Scoperta*, (Kris-
tof Kolomb'un seyahatleri. Büyük keşif), Novara 1986, XIII+498 sayfa.
Nâşiri: Istituto Geografico De Agostini. Ederi 27.000 liret.

Marco Polo adlı büyük gezgin bütün Ortaçağ boyunca belirli bir çevreyi etki altına aldı. Böyle benzer bir sonucu 1492 yılında gene bir İtalyan gezgin gerçekleştirdi. Genellikle Fransızca okunuşu ile tanıdığımız Cristoforo Colombo, uzun bir hazırlıktan sonra gerçekleştirdiği keşif gezisinden sonra önce Avrupa tarihinin bir süre sonra da bütün dünyanın tarihini kökünden etkiledi. Yeni bir dünyanın keşfi ve süratle Avrupa insanı tarafından iskân edilmesi, Yeniçağ tarihinin bütün görünüşünü değiştirdi. Bu çalışmanın uzantısı yayın hayatını da etkilemiş, ortaya birbirinden değerli eser çıkmıştır. Gezgin üzerinde uzun yıllardan beri çalışan ekselans Paolo Emilio Taviani, şimdi eserlerine bir yenisini katmış ve bir dizi de hazırlamaktadır. Zira 1992 yılı bu müstesna olayın 500. yılıdır. Bir asır önce bir dizi kaynak eser neşri ile kutlanan bu gelişmenin, yakında yeni kutlaması ve hatta dünyanın dört bir yanında etkinliği sürdülecektir. Böyle bir girişime tek bir devlet ve grup değil, çok taraflı etkinliği olduğu için, muhtelif devlet ve kurumlar sahip çıkmışlardır. Bir tek deniz yolunu değil, fakat Akdeniz'in en doğu kısmından Atlantik denizinin en batı kısmındaki toplulukları kapsayan bütün deniz yolları bu olay ile ilgilidir. Bu ilgi, Türk dünyasını da kendisine çekmiştir. Zira Piri Reis tarafından meydana getirilen haritanın kaynağı senelerden beri araştırmacıların dikkatini çektiği için, çok sayıda araştırmacının yaratılmasına yol açtı. Bunlardan birinin yaratıcısı da İtalya siyaset hayatında 1946 yılından beri aktif bir rol oynayan müellifdir.

Paolo Emilio Taviani, 1931 yılından beri konu üzerinde çalışmaktadır. 1932 yılında, Piri Reis haritasının bulunuşu haberi Avrupa'da yayıldığı zaman uzak kalmadı ve getirtip inceledi. Bundan sonra kitaplık ve arşivlere girip çalışmakla yetinmedi, bütün ilgili şehir ve toprakları ziyaret etmekle, doğrudan yerinde inceleme yöntemini başarıyla uyguladı. Bu çalışmalarının sonunda 1974 yılında iki büyük cilt tutan eserini, gene aynı yayıncı tarafından, başarıyla bitirdi: *Cristoforo Colombo. La genesi della grande scoperta*, 268 ve 339 sayfa. Bol sayıda renkli resim, belge ve görüntü ile süslü bu ciltler İngilizce, Fransızca ve İspanyolcaya çevrildikten sonra 1980 yılında bir kere daha bastırıldı. Böylece eserin ne kadar büyük bir okur çevresi bulduğu ortaya konulmaktadır. Çalışmalarına hızla devam eden müellif, kitabında genel olarak geniş bir kitleyi göz önünde tutarak fazla not koymamış, bütün hepsini konu sonlarında genel bir kaynakça ile yol göstermiştir. Son yıllarda moda olan bu davranış, genelde konuya ilk kez âşına olan okurlar için olduğu kadar, dipnotlara fazla dalanları da engellemesi bakımından yararlıdır. Kitaba herhangi bir resim ve harita konulmamıştır. Halbuki iki ciltlik eserin görüntü özelliği sayfalarla övgüye degecek kadardır. Gene de, en sonunda bulunan kronolojik bir sıra, eserin hedefini belirliyor.

Müellif, çok mühim bir kaynakçanın da sunuş yazısını kaleme almıştı: Simonetta Conti, *Un secola di bibliografia colombiana 1880-1985*, Genova 1985, nâşiri Cassa di Risparmio di Genova e Imperia. 3271 adet yayının tanıtıldığı bu kaynakçada, Piri Reis üzerine 18 kayıt bulunmaktadır (s. 355). Böyle bir çalışma, 1892-1894 yılları arasında gerçekleştirilen külliyyatın uzantısını gözler önüne seriyor. Bu tarihte İtalya'da gerçekleştirilen külliyyat çalışması 1940 yılında modern araçların da kullanılması ile geliştirildi. Birtakım yeni kayıt ve kaynakların bulunması, 1992 yılında yeni bir külliyyatın hazırlanmasına yol açtı. Gene, Pao-

lo Emilio Taviani'nin bir yazısından öğrendiğimize göre (*La Nuova Raccolta Colombiana*, şu dergide: *Lettera dall'Italia*, s. 37-38), 27 cilt olarak plânlanan bu dizinin ilk üç cildi tamamlanmış ve bilim dünyasına sunulmuştur. Bitirilmesi, devamlılık kavramının en güzel örneklerinden biri olarak kalacaktır.

DOÇ. DR. MAHMUT H. ŞAKIROĞLU